

Slechthorende kinderen: heel gewoon, of een streepje achter?

Door Liesbeth Pyfers

Liesbeth Pyfers is directeur van het onderzoeksbureau Pragma - Equal Access
www.pragmaprojecten.nl

Dit artikel maakt deel uit van de Symposiumbundel, die verspreid werd n.a.v. het symposium Makkelijk Lezen Plein (Bibliotheek Haarlem, 2003).

Er zijn in Nederland veel meer slechthorende dan dove kinderen, maar waarschijnlijk weet de gemiddelde Nederlander - en de gemiddelde bibliothecaris? - meer over dove kinderen en gebarentaal, dan over slechthorende kinderen. Slechthorendheid wordt al snel geassocieerd met oud en bejaard en niet met kinderen. Maar er zijn dus ook kinderen die vanaf hun geboorte al slecht horen, of die op jonge leeftijd slechter gaan horen. Zodra men weet dat een kind niet goed hoort - en dat kan men tegenwoordig al een paar weken na de geboorte vaststellen - krijgt het hoorapparaatjes die het geluid versterken. In principe moeten die hoorapparaatjes ervoor zorgen dat het kind alles hoort en dat het dus ook gewoon horend en pratend de gesproken taal zal leren. In principe, want in de praktijk... ja, eigenaardig genoeg weten we helemaal niet zoveel over die praktijk. Er zijn in Nederland scholen voor slechthorende kinderen, maar die worden voornamelijk bevolkt door goedgehoorde kinderen met spraak- of taalproblemen.

Er zijn zelfs deskundigen die zeggen dat alle slechthorende kinderen die pak weg na groep 3 nog op een speciale school voor slechthorende en spraak-/ taal gestoorde kinderen zitten, niet alleen slechthorend zijn maar ook een spraak-/ taalstoornis hebben. Het gemiddelde slechthorende kind gebruikt hoorapparaatjes, maar is verder net als alle andere kinderen - dus daar hoeft u als bibliothecaris niets over te weten?

Of is de situatie toch iets minder rooskleurig dan sommigen ons doen denken?

Willen slechthorende kinderen - en hun ouders! - vooral dat ze heel gewoon gevonden worden, maar is het toch eigenlijk een vergeten en verwaarloosde groep, een groep die niet een streepje voor, maar een streepje achter heeft?

Wat hoort een slechthorend kind eigenlijk, en wat betekent dat voor de taal- en de leesontwikkeling van een kind? En niet minder belangrijk: wat betekent dat voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid en het zelfbeeld van het kind? Het is lang geleden dat daar in Nederland onderzoek naar gedaan is, maar wanneer we daar op afgaan dan is er zeker reden tot bezorgdheid: de taalontwikkeling verloopt trager dan je zou willen, veel slechthorende kinderen hebben problemen bij het (leren) lezen, en velen houden hun leven lang moeite met die onderdelen van de taal, die moeilijk te horen zijn maar die juist zo belangrijk zijn voor een goed begrip van de nuances van onze taal: vervoegingen, lidwoorden, voorzetsels, voegwoorden. Een slechthorend kind vindt de uitdrukking: "een streepje achter" net zo logisch en correct, als "een streepje voor", en als je een beetje onduidelijk spreekt, klinken ze allebei hetzelfde. Een hoorapparaat helpt wel, maar lost het probleem van de slechthorendheid zeker niet op. In een rumoerige omgeving hoor je ook met hoorapparaatjes niets - dus wat betekent dat voor een kind op een drukke speelplaats, in een rumoerig lokaal, of in een gezin waar altijd de radio of de tv aanstaat? Wat betekent het als je nooit zeker weet of je iets goed verstaan hebt? Dat je keer op keer verrast wordt, omdat anderen dingen horen waar jij geen weet van hebt? Of dat anderen jouw woorden of die van anderen, anders interpreteren dan jij? Slechthorende kinderen zijn vaak faalangstig, onzeker, afwachtend. Slechthorende volwassenen klagen erover dat

luisteren zo vermoeiend is, voor kinderen zal dat niet anders zijn. Slechthorende volwassenen klagen erover dat niemand begrip heeft voor, of rekening houdt met de slechthorendheid. Voor kinderen zal dat niet anders zijn. Slechthorende volwassenen - en waarom zou dat bij kinderen anders zijn - hebben het gevoel dat ze in de horende wereld enorm op hun tenen moeten lopen en dat ze zelfs dan nog niet volwaardig mee kunnen doen. Maar ze voelen zich ook niet thuis in de dovenwereld. Slechthorende kinderen zullen het niet zo verwoorden, maar misschien wel zo ervaren?

Wat betekent dat voor u als bibliothecaris, wat moet u in ieder geval weten over slechthorendheid bij kinderen?

Allereerst moet je de ouders van deze kinderen kunnen verwijzen naar publicaties die voor hen relevant zijn – maar jammer genoeg ben je dan snel uitgepraat. Als er slechthorende kinderen aan de balie staan, probeer dan even extra de tijd te nemen. Oefen voor de aardigheid eens voor de spiegel, of veel confronterender: met een video-camera. Wat is je houding achter de balie, hoe kijk je, waar kijk je naar, hoe groot is de afstand tot je gesprekspartner, letterlijk en figuurlijk? En last but not least: hoe duidelijk is je mondbeeld?

Luister ook 's met een objectief oor naar de geluidsomstandigheden bij de balie. Veel achtergrondlawaai? Dan zullen slechthorende kinderen, en volwassenen, vaak moeten raden naar wat je zegt.

Wat betekent het voor je collectie: voor slechthorende kinderen is lezen verschrikkelijk belangrijk, het is de enige manier waarop ze 100% informatie binnen krijgen over de gesproken taal. Maar voor velen is het ook lastig, omdat ze vaak woorden, zinnen en constructies lezen die ze nooit zo gehoord hebben. Voor hen is lezen dus vaak ook: taal leren. Makkelijk Lezen boeken zijn dan heel belangrijk, voor alle leeftijden.

Let er bij CD-roms op of ze bruikbaar zijn voor slechthorende kinderen. Is het programma ook nog te volgen en ook nog leuk, als je niet zo goed hoort? Er zijn programma's met rare stemmetjes, die ik in ieder geval niet versta. Maar die informatie vind je zelden of nooit in de aanschafinformatie.

Video's zijn heel belangrijk voor slechthorende kinderen, maar Nederlandstalige video's moeten dan wel ondertiteld zijn. DVD's zijn dat in veel gevallen al wel, video's zelden of nooit. Probeer eens samen te werken met een school voor slechthorende kinderen: laat de kinderen CD-roms, video's (en misschien boeken?) beoordelen. Maak samen met hen 'sh-advieslijsten' en zet die dan op de website van de school of de bibliotheek, zodat collega's en andere geïnteresseerden ervan mee kunnen profiteren.

*****